

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Tarybos reglamentą, nustatantį konkrečias taisykles vaisių ir daržovių sektoriui ir iš dalies keičiantį konkrečius reglamentus

COM(2007) 17 galutinis — 2007/0012 (CNS)

(2007/C 175/14)

2007 m. vasario 14 d. Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos sutarties 36 ir 37 straipsniais, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl *Pasiūlymo priimti Tarybos reglamentą, nustatantį konkrečias taisykles vaisių ir daržovių sektoriui ir iš dalies keičiantį konkrečius reglamentus*.

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. gegužės 8 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Mario Campli.

436-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. gegužės 30 d., Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę vieningai.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK nuomone, reformos tikslai — jei jie visi bus gyvendinti — gali tapti šios svarbios žemės ūkio, pramonės ir maisto pramonės šakos vystymo Europos Sąjungoje darnios politikos pagrindu.

1.2 EESRK teigiamai vertina tai, kad patvirtintas svarbiausias gamintojų organizacijų vaidmuo organizuojant bendrą vaisių ir daržovių sektoriaus rinką.

1.3 EESRK mano, kad finansavimas yra svarbiausia darnios politikos dalis, galinti užtikrinti Europos vaisių ir daržovių sektoriaus konkurencingumą; todėl jis ragina Komisiją išsamiau apsvaistyti finansinį naujovių poveikį, kad ir kokios teigiamos ir priimtinos jos būtų.

1.4 EESRK pastebi, kad naujų ir svarbių priemonių įtraukimas į veiklos programas (VP) *de facto* mažina investicijoms ir užimtumui skiriamas lėšas.

1.5 EESRK remia Komisijos strategiją iki 2013 m. visą pirmąjį ramstį paversti darnia ir subalansuota visuma; šiam tikslui pasiekti jis ragina Komisiją vaisių ir daržovių sektoriui numatyti tinkamus tokio perėjimo būdus, kad visi šio sektoriaus suinteresuoti ūkio subjektai būtų supažindinti su nauja sistema, o Europos vartotojui būtų užtikrinta tiek kokybės, tiek kiekybės požiūriu tinkama pasiūla.

1.6 EESRK pritaria Komisijos politikai, kuria siekiama aktyvios aplinkos apsaugos; jis rekomenduoja taikyti lanksčias priemones, kuriomis įvertinama ir skatinama įvairių ūkio subjektų veikla ir metodai. Kalbant apie tam tikrų vartotojų grupių skatinimą vartoti daugiau vaisių ir daržovių, rekomenduojama kryptingesnė horizontalios rėmimo politikos strategija.

1.7 EESRK rekomenduoja išlaikyti prekybos standartus siekiant apsaugoti vartotojus, ypač maisto higienos ir produktų kilmės požiūriu.

2. Komisijos svarstymai ir pasiūlymai

2.1 Komisija kelia šiuos tikslus:

— didinti ES vaisių ir daržovių sektoriaus konkurencingumą ir orientaciją į rinką arba, kitais žodžiais tariant, padėti siekti tvarios gamybos, kad produkcija būtų konkurencinga tiek vidaus, tiek užsienio rinkose;

— sumažinti krizių sukeltus vaisių ir daržovių augintojų pajamų svyravimus;

— didinti vaisių ir daržovių suvartojimą ES;

— toliau įgyvendinti sektoriuje pradėtas įgyvendinti priemones, skirtas aplinkai tausoti ir saugoti;

— supaprastinti ir, jei įmanoma, sumažinti administracinę našta visiems suinteresuotiems subjektams.

2.2 Reformos struktūra paremta trimis pagrindiniais ramsčiais:

— biudžeto neutralumu;

— bendros rinkos organizavimo (BRO) suderinimu su 2003 m. BŽŪP reforma ir vėliau priimtais reglamentais;

— BRO struktūros konsolidavimu stiprinant gamintojų organizacijas (GO).

2.2.1 Komisija atkreipia dėmesį į tai, kad pirmiau minėti reformos tikslai buvo nustatyti atsižvelgiant į būtinybę suderinti juos su PPO nuostatomis, taip pat pertvarkyta BŽŪP ir remiantis finansine perspektyva.

2.2.2 Pasak Komisijos, vaisių ir daržovių gamybai 27 ES šalyse tenka 3,1 proc. Bendrijos biudžeto ir ji sudaro 17 proc. visos ES žemės ūkio produkcijos.

2.2.3 Reformos pasiūlyme numatyta, kad šviežiams vaisiams ir daržovėms skiriamos lėšos ir toliau sudarys 4,1 proc. gamintojų organizacijų pateiktos į rinką produkcijos vertės, o nacionalinės perdirbtų produktų viršutinės ribos bus perkeltos į bendrosios išmokos ūkiui schemą atsižvelgiant į tradicines kiekvienos šalies išlaidas, o naujosios valstybės narėms — atsižvelgiant į dydžius, dėl kurių buvo susitarta stojimo sutartyse.

2.2.4 Regionuose, kuriuose gamintojų organizacijos nėra labai išvystytos, leidžiama teikti papildomą nacionalinę finansinę pagalbą.

2.2.5 Bendras veiklos programų finansavimas išliks 50 proc.; išimtį sudarys kai kurie ypatingi atvejai, kai finansavimas padidės iki 60 proc. (tarptautinės priemonės, remiantis tarpšakiniu bendradarbiavimu įgyvendinamos programos, ekologinė gamyba, naujųjų ES valstybių gamintojai, veiklos programų sujungimai, atokūs regionai, taip pat regionai, kuriuose gamintojų organizacijos pateikia rinkai mažiau nei 20 proc. išaugintų vaisių ir daržovių).

2.2.6 Komisija gali 100 proc. finansuoti ne daugiau kaip 5 proc. išaugintos produkcijos, kuri išimama iš rinkos ir nemokamai paskirstoma labdaros organizacijoms ir fondams, bausmių atlikimo įstaigoms, mokykloms ir viešosioms švietimo institucijoms bei vaikų atostogų stovykloms, taip pat ligoninėms ir senelių namams.

2.2.7 Numatyta panaikinti Reglamento Nr. 1782/2003 51 straipsnį, tuomet bus galima vaismedžiais ir daržovėmis apso-dintus plotus įtraukti į bendrosios išmokos ūkiui schemą.

2.2.8 Valstybės narės taip pat turi nustatyti orientacines sumas ir reikalavimus pagalbai gauti atitinkančių hektarų skaičių pagal bendrosios išmokos ūkiui schemą remdamosi tam tikru laikotarpiu, kuris yra tipiškas kiekvieno vaisių ir daržovių produkto rinkai, taip pat tinkamais nediskriminuojančiais krite-rijais.

2.2.9 Komisija numato, kad bent 20 proc. bendrų VP išlaidų turi sudaryti išlaidos žemės ūkio aplinkosaugos priemonėms.

2.2.10 Pasiūlymas neturės poveikio galiojančioms užsienio prekybos nuostatoms; tačiau siūloma panaikinti eksporto grąžinamųjų išmokų mokėjimą.

2.2.11 Dalis vaisių ir daržovių sektoriaus nuostatų, kurios numatytos aptariamame pasiūlyme, jau įtrauktos į pasiūlymą priimti reglamentą dėl bendro bendrosios rinkos organizavimo (pasiūlymas šiuo metu nagrinėjamas Taryboje).

2.2.12 Komisija savo reformos pasiūlyme taip pat numato pakeisti prekybos standartus, ypač susijusius su produktų kokybe, klasifikavimu, svoriu, dydžiu, tara, pakuote, įpakavimu, saugojimu, gabenimu, pateikimu, prekyba rinkoje ir ženklinimu.

Komisijos pasiūlymas patvirtina svarbiausią GO vaidmenį vaisių ir daržovių sektoriuje:

- keičiant produktų sąrašus, dėl kurių galima būtų kurti GO,
- perduodant GO atsakomybę už krizių valdymo priemones, kurioms skirtos išlaidos gali sudaryti ne daugiau kaip vieną trečdalių veiklos programos išlaidų,
- numatyti tiesioginio pardavimo, kurį nustato valstybės narės, lygį ne mažesnę kaip 10 proc.

2.2.13 Šiuo pasiūlymu pripažįstamos tarpšakinės organizacijos, jame numatyta galimybė išplėsti GO nuostatų taikymo sritį ir įtraukti tuos gamintojus, kurie nėra GO nariai, jei GO kontroliuoja ne mažiau kaip 60 proc. produkcijos, pateikiamos toje gamybos šakoje.

2.2.14 Komisija siūlo valstybės narėms parengti nacionalinę strategiją, leisiančią įvertinti GO veiklos programas.

2.2.15 Kiekvienoje veiklos programoje turi būti numatytos privalomos paramos jaunuoliams iki 18 metų amžiaus priemonės.

3. Bendrosios pastabos

3.1 EESRK nuomone, reformos tikslai — jei jie visi bus gyvendinti — gali tapti šios svarbios žemės ūkio, pramonės ir maisto pramonės šakos vystymo Europos Sąjungoje darnios politikos pagrindu. Komisija, pateikdama reformos priešastis, pabrėžia, kad „ES 25 yra 9,7 mln. ūkių, iš jų 1,4 mln. augina vaisius ir daržoves. Šis sektorius užima 3 proc. ES žemės ūkio paskirties plotų ir užaugina 17 proc. žemės ūkio produkcijos. Vaisių ir daržovių sektoriui spaudimą daro didelės koncentracijos mažmeniniai prekybos tinklai, taip pat išaugusi konkurencija su trečiųjų šalių gamintojais. [...] Vaisių ir daržovių sektoriui skiriama apie 3,1 proc. bendrosios žemės ūkio politikos biudžeto [...]“⁽¹⁾. EESRK savo ruožtu pabrėžia, kad vaisių ir daržovių sektorius pagal žemės ūkio naudmenų plotus yra didžiausią užimtumo lygį užtikrinantis žemės ūkio sektorius. Be to, vaisių ir daržovių sektorius susiduria su tarptautine konkurencija (PPO derybos, būsima EUROMED laisvosios prekybos zona nuo 2010 m.), kuri darys vis didesnę įtaką vaisių ir daržovių auginimui Europoje.

3.2 Beje, Europos Audito Rūmai savo specialioje ataskaitoje Nr. 8/2006, pavadintoje „Ar esama didesnės pažangos? Europos Sąjungos paramos vaisių ir daržovių auginimojų veiklos programoms veiksmingumas“, kurioje kritiškai įvertino gamintojų organizacijų veiksmus ir pastebėjo, kad pavyko „pasiekti pastebimos pažangos, palyginti su pradine padėtimi“, ir pareikalavo geriau kontroliuoti skiriamos pagalbos veiksmingumą ir kryptin-gesnės politikos siekiant sustiprinti gamintojų organizacijas.

⁽¹⁾ Komisijos tarnybų darbo dokumentas SEK(2007) 75 — Planuojama bendro šviežių ir perdirbtų vaisių ir daržovių rinkos organizavimo reforma. Poveikio analizės apžvalga. Bendrosios šviežių bei perdirbtų vaisių ir daržovių rinkos organizavimo reformos link — Santrauka ir poveikio vertinimas.

3.3 Komitetas atkreipia dėmesį į atotrūkį tarp minėtų tikslų ir jų įgyvendinimui skirtų finansinių išteklių, nors tai yra būtina bet kokios darnios politikos sudedamoji dalis; tai dar kartą patvirtina, kad, turint omenyje Viduržemio jūros regiono gamybą, Bendroji žemės ūkio politika yra nesuderinta.

EESRK pastebi, kad Komisija parengė savo pasiūlymus neviršydamą biudžeto lėšų. Be to, jis pastebi, kad Komisija, panaikindama galimybes pašalinti iš rinkos produktus ir panaikindama eksporto grąžinamąsias išmokas, padidina lėšas, kurios gali būti skirtos būsimoms veiklos programoms finansuoti, tačiau esama pavojaus, kad jos liks nepanaudotos ir jų negalės investuoti veiksmingiau dirbančios gamintojų organizacijos.

3.4 Be to, EESRK pastebi, kad šiuo pasiūlymu, viena vertus, į veiklos programas įtraukiamos naujos, didelės politinės ir ekonominės svarbos priemonės (rinkos krizių valdymas, aplinkos apsaugos politika, produktų vartojimo skatinimas), kita vertus, bendro finansavimo lygis padidinamas (iki 60 proc.) tam tikroms priemonėms, kurios įvardytos kaip strateginės.

Ši nauja politika kartu su Bendrijos finansine parama, kuri yra skiriama veiklos programoms ir negali viršyti 4,1 proc. kiekvienos gamintojų organizacijos rinkoje parduodamos produkcijos vertės, *de facto* mažina investicijoms skirtas lėšas.

3.5 Komitetas taip pat pastebi, kad visiškai atsiejus finansinę paramą perdirbamiems produktams, labai tikėtina, jog sumažės į rinką pateikiamos produkcijos vertė ir galiausiai sumažės finansiniai ištekliai, palyginti su dabartine padėtimi.

3.6 Dėl minėtų priežasčių Komitetas mano, kad reikia padaryti ne mažiau kaip tris pataisymus, tačiau bendras poveikis biudžetui turi išlikti neutralus:

- į gamintojų organizacijų veiklos programas neįtraukti rinkos krizių valdymo finansavimo,
- turėtų būti leidžiama nukrypti nuo 4,1 proc. viršutinės ribos esant bendram 60 proc. finansavimui, jei tvirtas pozicijas turinčios gamintojų organizacijos gali toliau atlikti savo vaidmenį ir atsilaikyti prieš stambių mažmeninės prekybos įmonių tinklus (?),
- įtraukti bendras dviejų arba daugiau gamintojų organizacijų, tarp jų tas, kurioms skiriamas 60 proc. Bendrijos bendras finansavimas, priemonės, kad būtų skatinamas gamintojų organizacijų bendradarbiavimas ir pasiūlos koncentracija.

3.7 EESRK atkreipia dėmesį į Komisijos pasiūlymą krizių valdymą perduoti gamintojų organizacijoms ir ragina Komisiją parengti skaidrius krizių valdymo kriterijus ne valstybių narių gamintojams paremti ir užtikrinti, kad tam skirtomis priemo-

nėmis galėtų pasinaudoti visi gamintojai, kad bet kuri intervencija, susidarius kritinei padėčiai, būtų veiksminga ir leistų iš tiesų susigrąžinti ankstesnes rinkas.

3.8 EESRK žinoma, kad Komisija ne kartą atkreipė dėmesį į savo ilgalaikę strategiją, pagal kurią iki 2013 m. bendras visų tipų rinkų organizavimas turi būti įtrauktas į bendrosios išmokos schemą. EESRK yra įsitikinęs, kad, be kita ko, iki šiol patvirtintos reformos sudaro galimybę apsvarstyti tinkamą pereinamąjį laikotarpį ir taip atsižvelgti į atskirų valstybių narių ir produktų ypatybes. EESRK supranta, kad pernelyg greitai veiksmai turėtų neigiamo poveikio užimtumui ir perdirbamajai pramonei, kuriai netrukus bus taikoma sudėtinga restruktūrizacijos strategija, apimanti galbūt ir įmonių uždarymą, tačiau siūlomoje reformoje nenumatytos jokios konkrečios pagalbinės priemonės.

3.9 EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad Komisija, siekdama suderinamumo su PPO nuostatomis, mano, jog būtina pakeisti Reglamento Nr. 1782/2003 51 straipsnį. Tai lemtų papildomą konkurenciją įsisteigusių vaisių ir daržovių augintojų ir galimų naujų gamintojų sektoriuje. EESRK nuomone, kad nebūtų dirbtinai kliudoma siekti sektoriaus pelningumo, pereinamuoju laikotarpiu labai svarbu leisti valstybėms narėms atrankos būdu ir toliau taikyti 51 straipsnį tam tikroms jautriosioms prekėms arba nustatyti naujas teises tiems vaisių ir daržovių augintojams, kuriems ankstesnėje gamyboje jų nereikėjo.

3.10 EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad Komisija siūlo, vykdant prekybą su trečiosiomis šalimis, panaikinti šiam sektoriui eksporto grąžinamąsias išmokas ir nurodo, kad tai lemia apskritai nevienodą ES politiką įvairių žemės ūkio sektorių atžvilgiu. Jis rekomenduoja Komisijai vengti bet kokių komercinių nuolaidų, susilpninančių Bendrijos pirmumo principą, ir užtikrinti griežtą tarifinių kvotų administravimą bei išsaugoti apsaugos sąlygą, kadangi ES importuoja pasaulio mastu daugiausiai vaisių ir daržovių; 70 proc. ES importo sudaro importas iš šalių, kurios naudojasi lengvatinais prekybos susitarimais, o kai kurie sektoriaus produktai yra vadinami „jautriosiomis prekėmis“.

3.11 Nors EESRK ir pritaria supaprastinimo tikslui, tačiau mano, jog svarbu prekybos rinkoje išsaugoti standartus, kadangi tai yra svarbi priemonė tiek vartotojų apsaugai, turint omenyje produktų saugą ir kilmę, tiek ir rinkos reguliavimui dėl šių standartų svarbos. Atsižvelgdamas į šias aplinkybes EESRK pabrėžia, kad labai svarbu, jog ES pavyktų į tarptautines prekybos nuostatas įtraukti atsekamumo principą, kuriuo būtų grindžiamas grėsmės visuomenės sveikatai ir augalų apsaugai valdymo įvertinimas.

(?) OL C 255 2005 10 14, p. 44, nuomonė CESE 381/2005 — Didžiųjų mažmeninės prekybos tinklų sektoriaus — tendencijos ir poveikis ūkininkams ir vartotojams.

3.12 Be to, EESRK mano, jog būtina, kad Europos Sąjunga skatintų tarptautiniu lygiu nustatyti ir pripažinti aplinkos ir socialinius standartus atsižvelgiant į gamyboje dirbančius darbuotojus.

3.13 EESRK pritaria Komisijos politikai, kuria siekiama aktyvios aplinkos apsaugos. EESRK mano, kad, užuot nustačius maksimalias ribas ir procentinius dydžius, daug veiksmingiau būtų taikyti bendro finansavimo sistemą, numatančią privalomą minimalų pagrindą bei diferencijuotas normas, kuri būtų naudinga šiuos tikslus įgyvendinti padedančioms veiklos programoms.

3.14 EESRK kaip ir Komisijai svarbus tikslas skatinti tam tikras vartotojų grupes vartoti vaisius ir daržoves; Komitetas ragina Komisiją pagal horizontalią paramos programą parengti konkrečią skatinimo strategiją, tačiau abejoja, ar tikslinga veiklos programose nustatyti privalomas paramos priemones, kadangi taikymo sritis neišvengiamai būtų labai nedidelė.

4. Konkrečios pastabos

4.1 Komitetas pastebi, kad Komisijos pasiūlymas nepadedą spręsti raudonųjų vaisių, skirtų perdirbamajai pramonei, gamintojų problemos. EESRK mano, kad svarbu sukurti raudonųjų vaisių perdirbimo sektoriaus tiesioginės paramos sistemą, panašią į tas, kurios taikomos kitoms perdirbimui skirtoms vaisių ir daržovių rūšims (pvz., riešutams).

4.2 EESRK pritaria, kad prieskoniniai augalai būtų įtraukti į produktų, kurių gamintojų organizaciją galima įsteigti, sąrašą ir ragina Komisiją įsitikinti, ar šiame pasiūlyme pateiktas sąrašas atitinka visų ES regionų poreikius.

4.3 Atsižvelgdamas į ankstesnę patirtį, įgytą skirstant produktus labdaros organizacijoms, EESRK atkreipia Komisijos

dėmesį į būtinybę numatyti greitas ir veiksmingas įgyvendinimo priemones.

4.4 EESRK ragina Komisiją taikant nemokamo paskirstymo priemones apsvarstyti ir kitokią nei su maistu susijusių paskirtį.

4.5 EESRK prašo Komisijos atsižvelgti į ypatingus sunkumus, su kuriais susiduria naujųjų valstybių narių gamintojai dėl bendro krizių valdymo finansavimo.

4.6 EESRK nuomone, minimalios gamintojų tiesioginio pardavimo normos nustatymas prieštarauja reformos tikslams, todėl rekomenduoja nekeisti ankstesnio reglamento redakcijos.

4.7 EESRK neprieštarauja, kad valstybės narės rengtų nacionalinę veiklos programos strategiją, be kita ko siekiant, kad būtų geriau naudojamos esamos viešosios struktūros, tačiau mano, kad šios strategijos atitinkamoms valstybėms narėms neturi būti privalomos ir neturėtų būti skelbiamos kaip pataisyti pozityvių veiksmų nacionaliniu lygiu sąrašai.

4.8 Be to, EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad kai kuriais atvejais Bendrijos politika, padedanti pasiūlos koncentracijai, tarp jų ir GO susiliejimui, gali prieštarauti Bendrijos ar nacionalinės valdžios priemonėms apsaugoti konkurenciją. Todėl jis ragina, įgyvendinant konkurencijos taisykles, atsižvelgti į vaisių ir daržovių rinkos Europos aspektą.

4.9 EESRK rekomenduoja Komisijai įsteigti Kainų ir prekybos praktikos observatoriją, kurios veikla galėtų pagerinti rinkos skaidrumą visų suinteresuotųjų subjektų labui.

4.10 EESRK mano, kad siūloma reforma sukuriama nepriklausomas bendras sektoriaus rinkos organizavimas, todėl ragina Komisiją į reglamentą dėl bendro bendrosios rinkos organizavimo neįtraukti jokių papildomų konkrečių nuostatų dėl vaisių ir daržovių.

2007 m. gegužės 30 d., Briuselis.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Dimitris DIMITRIADIS